

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده مدیریت- گروه مدیریت صنعتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: " تولید "

عنوان:

بررسی و سطح بندی شاخص های انتخاب تامین کنندگان چابک و رتبه بندی تامین کنندگان با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی (مطالعه موردی: شرکت سایپا)

استاد راهنما:

دکتر امیر بیات ترک

استاد مشاور:

دکتر طهمورث سهرابی

پژوهشگر:

زیبا کردی کلاکی

زمستان ۱۳۹۲

تقدیر و تشکر:

تشکر و سپاس بی پایان مخصوص خدایی است که بشر را آفریده و به او قدرت اندیشیدن داده است. پس از ارادت خاضعانه به درگاه خداوند بی همتا لازم است از استاد ارجمند جناب آقای دکتر امیر بیات ترک که در تهیه ی این تحقیق راهنمایی های لازم را نمودند و جناب آقای دکتر طهمورث سهرابی به خاطر سعه صدر و رهنمودهایشان تشکر و قدردانی نموده و همچنین از جناب آقای مهندس امیر مهدی میثمی بسیار سپاسگزارم چرا که بدون راهنماییهای دلسوزانه ایشان تدوین این پایان نامه بسیار مشکل می نمود.

تقدیم به :

با احترام تقدیم به پدر عزیزم، اول استادم، که همواره چتر محبتش بر سرم است بزرگواری
که الفبای زندگی را از او آموختم.
مادر مهربانم، بلند تکیه گاهم، که دامن پرمهرش یگانه پناهم است مهربانی که عشق ورزیدن را
از او آموختم.

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	فصل اول: کلیات تحقیق
۳	۱-۱- مقدمه
۳	۱-۲- بیان مسأله تحقیق
۴	۱-۳- بیان اهمیت انجام تحقیق
۵	۱-۴- اهداف تحقیق
۵	۱-۵- سوال های تحقیق
۵	۱-۶- فرضیات تحقیق
۶	۱-۷- تعریف مفاهیم و اصطلاحات
۶	۱-۸- قلمرو تحقیق
۷	۱-۹- محدودیت های تحقیق
۸	۱-۱۰- سازمان دهی تحقیق
۹	فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۰	۲-۱- مقدمه
۱۱	۲-۲- تاریخچه مدیریت زنجیره تامین
۱۳	۲-۳- تعاریفی از چابکی
۱۶	۲-۴- ابعاد چابکی
۱۸	۲-۵- زنجیره تامین چابک
۱۹	۲-۶- متدهای سنجش چابکی
۲۰	۲-۷- زنجیره عرضه چابک و خط سیر چابکی
۲۳	۲-۸- شاخص های سنجش تامین کننده چابک
۲۵	۲-۹- ویژگی های (قابلیت های) تامین کننده چابک
۲۷	۲-۱۰- دلایل پیچیدگی تصمیمات انتخاب تامین کننده
۲۸	۲-۱۱- عوامل تاثیر گذار در انتخاب تامین کننده
۳۰	۲-۱۲- چارچوب کلی در امر خرید و انتخاب تامین کنندگان
۳۱	۲-۱۳- تکنیک هاومدل های تصمیم گیری جهت ارزیابی و انتخاب تامین کنندگان
۳۲	۲-۱۴- شاخصه ها و شاخص های ارزیابی و انتخاب تامین کننده
۴۴	۲-۱۵- جمع بندی شاخص های مهم در ارزیابی و انتخاب تامین کنندگان
۴۶	۲-۱۶- شاخص های مهم در ارزیابی و انتخاب تامین کنندگان چابک
۵۱	فصل سوم: روش پژوهش
۵۲	۳-۱- مقدمه
۵۳	۳-۲- روش تحقیق
۵۵	۳-۳- فرآیند اجرایی تحقیق
۵۵	۳-۴- جامعه آماری

۵۵ روش گردآوری اطلاعات
۵۸ ۳-۶- حجم نمونه آماری
۵۸ ۳-۷- روش های نمونه گیری
۵۸ ۳-۸- روایی و پایایی تحقیق
۶۰ ۳-۹- روش های تجزیه و تحلیل داده ها
۶۱ ۳-۹-۱- اصول فرایند تحلیل سلسله مراتبی
۶۱ ۳-۹-۲- مدل فرایند تحلیل سلسله مراتبی
۶۴ ۳-۹-۳- سازگاری در قضاوت ها
۶۶ فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات
۶۷ ۴-۱- مقدمه
۶۸ ۴-۲- آمار توصیفی اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ دهندگان
۶۹ ۴-۲-۱- مشخصات پاسخ دهندگان از نظر سن
۶۹ ۴-۲-۲- وضعیت پاسخ دهندگان از نظر سطح میزان تحصیلات
۶۹ ۴-۲-۳- فروانی آزمودنیها بر اساس جنسیت
۷۰ ۴-۲-۴- فروانی آزمودنیها بر اساس پست سازمانی
۷۰ ۴-۳- بررسی پایایی تحقیق
۷۱ ۴-۴- تجزیه و تحلیل فرضیه ها
۹۶ ۴-۵- محاسبه وزن نسبی شاخص های انتخاب تامین کنندگان چابک با روش AHP
۹۸ ۴-۶- محاسبه وزن نسبی زیرمعیارها نسبت به هر یک از معیار اصلی
۱۱۳ ۴-۷- محاسبه وزن نسبی تامین کنندگان شرکت سایپا با روش AHP
۱۱۴ ۴-۷-۱- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار انعطاف پذیری
۱۱۴ ۴-۷-۲- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار رضایتمندی مشتری
۱۱۵ ۴-۷-۳- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار کاهش زمان تأخیر
۱۱۵ ۴-۷-۴- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار کاهش هزینه
۱۱۶ ۴-۷-۵- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار سرعت تحویل
۱۱۶ ۴-۷-۶- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار دقت اطلاعات
۱۱۷ ۴-۷-۷- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار قیمت
۱۱۷ ۴-۷-۸- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار حمل و نقل
۱۱۸ ۴-۷-۹- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار روشهای فناوری اطلاعات
۱۱۸ ۴-۷-۱۰- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار بهبود کیفیت
۱۱۹ ۴-۷-۱۱- وزن معیارهای ارزیابی تامین کنندگان چابک
۱۲۱ فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۲۲ ۵-۱- مقدمه
۱۲۳ ۵-۲- نتایج تحقیق
۱۲۳ ۵-۲-۱- تحلیل فرضیه ها

۱۲۴ ۲-۲-۵- پاسخ به سوالات تحقیق
۱۳۰ ۳-۵- پیشنهادات
۱۳۲ منابع و ماخذ
۱۳۶ چکیده لاتین

فهرست جداول

- جدول ۲-۱- شاخصه های انتخاب تامین کننده مناسب ۳۳
- جدول ۲-۲- شاخص های ارزیابی تامین کنندگان ۳۴
- جدول ۲-۳- شاخص های انتخاب تامین کننده از نظر الرام ۳۵
- جدول ۲-۴- شاخص های انتخاب تامین کننده ۳۶
- جدول ۲-۵- تجمیع شاخص های ارزیابی و انتخاب تامین کنندگان بر اساس نظر استم و گلهر ۳۷
- جدول ۲-۶- شاخص های انتخاب تامین کنندگان و اهمیت آن ها ۳۸
- جدول ۲-۷- شاخص های مهم در فرآیند انتخاب تامین کننده ۳۹
- جدول ۲-۸- شاخص های انتخاب تامین کنندگان با توجه به سطح یکپارچگی خریدار-فروشنده ۴۱
- جدول ۲-۹- جدول جامع مقایسه ای شاخص های انتخاب تامین کنندگان ۴۵
- جدول ۲-۱۰- جدول جامع مقایسه ای ارزیابی و انتخاب تامین کنندگان چابک ۴۸
- جدول ۲-۱۱- فاکتورهای اصلی ارزیابی و انتخاب تامین کنندگان چابک ۵۰
- جدول ۳-۱- تفکیک متغیر های پژوهش به سؤالات تحقیق ۵۷
- جدول ۳-۲- ضریب آلفای محاسبه شده به ازاء هر یک از شاخص های تامین کننده چابک ۵۹
- جدول ۳-۳- ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه دوم ۵۹
- جدول ۴-۱- ویژگی های جمعیت شناختی مدیران و کارشناسان شرکت سایپا ۶۸
- جدول ۴-۲- ضریب آلفای کرونباخ ۵۲ سوال ۷۰
- جدول ۴-۳- ضریب آلفای کرونباخ ۱۰ سوال ۷۱
- جدول ۴-۴- نتایج آزمون فرضیه اول ۷۲
- جدول ۴-۵- آماره های آزمون فرضیه اول ۷۲
- جدول ۴-۶- نتایج آزمون فرضیه اول ۷۲
- جدول ۴-۷- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در مورد بعد انعطاف پذیری ۷۳
- جدول ۴-۸- نتایج آزمون فرضیه دوم ۷۵
- جدول ۴-۹- داده های آماری فرضیه دوم ۷۵
- جدول ۴-۱۰- نتایج آزمون فرضیه دوم ۷۶
- جدول ۴-۱۱- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در مورد بعد رضایتمندی مشتری ۷۶
- جدول ۴-۱۲- نتایج آزمون فرضیه سوم ۷۷
- جدول ۴-۱۳- داده های آماری فرضیه سوم ۷۸
- جدول ۴-۱۴- نتایج آزمون فرضیه سوم ۷۸
- جدول ۴-۱۵- توزیع نظرات پاسخگویان سؤالات بعد کاهش زمان تاخیر ۷۹
- جدول ۴-۱۶- نتایج آزمون فرضیه چهارم ۸۰
- جدول ۴-۱۷- داده های آماری فرضیه چهارم ۸۱
- جدول ۴-۱۸- نتایج آزمون فرضیه چهارم ۸۱
- جدول ۴-۱۹- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در مورد بعد کاهش هزینه ۸۲

جدول ۴- ۲۰- نتایج آزمون فرضیه پنجم.....	۸۳
جدول ۴- ۲۱- داده های آماری فرضیه پنجم.....	۸۴
جدول ۴- ۲۲- نتایج آزمون فرضیه پنجم.....	۸۴
جدول ۴- ۲۳- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در مورد سرعت تحویل.....	۸۴
جدول ۴- ۲۴- نتایج آزمون فرضیه ششم.....	۸۵
جدول ۴- ۲۵- داده های آماری فرضیه ششم.....	۸۶
جدول ۴- ۲۶- نتایج آزمون فرضیه ششم.....	۸۶
جدول ۴- ۲۷- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در مورد دقت اطلاعات.....	۸۶
جدول ۴- ۲۸- نتایج آزمون فرضیه هفتم.....	۸۷
جدول ۴- ۲۹- داده های آماری فرضیه هفتم.....	۸۸
جدول ۴- ۳۰- نتایج آزمون فرضیه هفتم.....	۸۸
جدول ۴- ۳۱- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در بعد قیمت.....	۸۸
جدول ۴- ۳۲- نتایج آزمون فرضیه هشتم.....	۸۹
جدول ۴- ۳۳- داده های آماری فرضیه هشتم.....	۹۰
جدول ۴- ۳۴- نتایج آزمون فرضیه هشتم.....	۹۰
جدول ۴- ۳۵- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در بعد حمل و نقل.....	۹۰
جدول ۴- ۳۶- نتایج آزمون فرضیه نهم.....	۹۱
جدول ۴- ۳۷- داده های آماری فرضیه نهم.....	۹۲
جدول ۴- ۳۸- نتایج آزمون فرضیه نهم.....	۹۲
جدول ۴- ۳۹- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در بعد روش های فناوری اطلاعات.....	۹۳
جدول ۴- ۴۰- نتایج آزمون فرضیه دهم.....	۹۴
جدول ۴- ۴۱- داده های آماری فرضیه دهم.....	۹۴
جدول ۴- ۴۲- نتایج آزمون فرضیه دهم.....	۹۵
جدول ۴- ۴۳- توزیع نظرات پاسخ دهندگان در بعد بهبود کیفیت.....	۹۵
جدول ۴- ۴۴- اولویت بندی شاخص های انتخاب تامین کنندگان چابک.....	۹۸
جدول ۴- ۴۵- اولویت بندی زیرمعیار های معیار انعطاف پذیری.....	۱۰۰
جدول ۴- ۴۶- اولویت بندی زیرمعیار های رضایتمندی مشتری.....	۱۰۱
جدول ۴- ۴۷- اولویت بندی زیرمعیار های کاهش زمان تاخیر.....	۱۰۳
جدول ۴- ۴۸- اولویت بندی زیرمعیار های مربوط به معیار کاهش هزینه.....	۱۰۴
جدول ۴- ۴۹- اولویت بندی زیرمعیار های مربوط به معیار سرعت تحویل.....	۱۰۵
جدول ۴- ۵۰- اولویت بندی زیرمعیار های معیار دقت اطلاعات.....	۱۰۷
جدول ۴- ۵۱- اولویت بندی زیرمعیار های معیار قیمت.....	۱۰۸
جدول ۴- ۵۲- اولویت بندی زیرمعیار های معیار حمل و نقل.....	۱۰۹
جدول ۴- ۵۳- اولویت بندی زیرمعیار های معیار روش های فناوری اطلاعات.....	۱۱۰
جدول ۴- ۵۴- اولویت بندی زیرمعیار های بهبود کیفیت.....	۱۱۱

- جدول ۴- ۵۵- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار انعطاف پذیری ۱۱۴
- جدول ۴- ۵۶- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار رضایتمندی مشتری ۱۱۴
- جدول ۴- ۵۷- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار کاهش زمان تاخیر ۱۱۵
- جدول ۴- ۵۸- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار کاهش هزینه ۱۱۵
- جدول ۴- ۵۹- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار سرعت تحویل ۱۱۶
- جدول ۴- ۶۰- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار دقت اطلاعات ۱۱۶
- جدول ۴- ۶۱- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار قیمت ۱۱۷
- جدول ۴- ۶۲- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار حمل و نقل ۱۱۷
- جدول ۴- ۶۳- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار روشهای فناوری اطلاعات ۱۱۸
- جدول ۴- ۶۴- وزن تامین کنندگان نسبت به معیار بهبود کیفیت ۱۱۸
- جدول ۴- ۶۵- ماتریس مقایسه زوجی کلیه شاخص های ارزیابی تامین کنندگان چابک ۱۱۹
- جدول ۴- ۶۶- اولویت بندی نهایی تامین کنندگان ۱۲۰
- جدول ۵- ۱- شاخص های اصلی ارزیابی تامین کنندگان چابک و فراوانی تئوریک ۱۲۵
- جدول ۵- ۲- اولویت بندی شاخص های انتخاب تامین کنندگان چابک ۱۲۸
- جدول ۵- ۳- اولویت بندی تامین کنندگان شرکت سایپا ۱۳۰

فهرست شکل ها

- شکل ۲- ۱- مدل مفهومی از زنجیره تامین چابک..... ۲۱
- شکل ۲- ۲- عوامل تاثیرگذار بر فرآیند انتخاب تامین کننده..... ۲۹
- شکل ۳- ۱- فرآیند اجرایی تحقیق..... ۵۵
- شکل ۳- ۲- نمایش فرآیند انجام تحلیل سلسله مراتبی..... ۶۲
- شکل ۴- ۱- نمودار فراوانی مربوط به وضعیت افراد پاسخ دهنده از نظر سن..... ۶۹
- شکل ۴- ۲- نمودار فراوانی مربوط به وضعیت افراد پاسخ دهنده از نظر سطح تحصیلات..... ۶۹
- شکل ۴- ۳- توزیع فراوانی مربوط به وضعیت افراد پاسخ دهنده از نظر جنسیت..... ۶۹
- شکل ۴- ۴: توزیع فراوانی مربوط به وضعیت افراد پاسخ دهنده از نظر پست سازمانی..... ۷۰
- شکل ۴- ۵- نمودار توزیع نظرات پاسخ دهندگان در مورد بعد انعطاف پذیری..... ۷۴
- شکل ۴- ۶- نمودار توزیع نظرات پاسخ دهندگان در مورد بعد رضایتمندی مشتری..... ۷۷
- شکل ۴- ۷- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد کاهش زمان تاخیر..... ۸۰
- شکل ۴- ۸- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد کاهش هزینه..... ۸۲
- شکل ۴- ۹- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد سرعت تحویل..... ۸۵
- شکل ۴- ۱۰- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد دقت اطلاعات..... ۸۷
- شکل ۴- ۱۱- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد قیمت..... ۸۹
- شکل ۴- ۱۲- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد حمل و نقل..... ۹۱
- شکل ۴- ۱۳- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد روش های فناوری اطلاعات..... ۹۳
- شکل ۴- ۱۴- نمودار توزیع میانگین نظرات پاسخ دهندگان در بعد بهبود کیفیت..... ۹۶
- شکل ۴- ۱۵- ماتریس مقایسات زوجی معیارهای اصلی تامین کنندگان چابک..... ۹۷
- شکل ۴- ۱۶- وزن شاخص های انتخاب تامین کنندگان چابک با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE..... ۹۷
- شکل ۴- ۱۷- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای معیار انعطاف پذیری..... ۹۹
- شکل ۴- ۱۸- اولویت بندی زیرمعیارهای معیار انعطاف پذیری با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE..... ۹۹
- شکل ۴- ۱۹- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای رضایتمندی مشتری..... ۱۰۰
- شکل ۴- ۲۰- اولویت بندی زیرمعیارهای رضایتمندی مشتری با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE..... ۱۰۱
- شکل ۴- ۲۱- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای کاهش زمان تاخیر..... ۱۰۲
- شکل ۴- ۲۲- اولویت بندی زیرمعیارهای کاهش زمان تاخیر با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE..... ۱۰۲
- شکل ۴- ۲۳- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای مربوط به معیار کاهش هزینه..... ۱۰۳
- شکل ۴- ۲۴- اولویت بندی زیرمعیارهای معیار کاهش هزینه با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE..... ۱۰۳
- شکل ۴- ۲۵- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای مربوط به معیار سرعت تحویل..... ۱۰۴
- شکل ۴- ۲۶- اولویت بندی زیرمعیارهای مربوط به معیار سرعت تحویل با استفاده از EXPERT CHOICE..... ۱۰۵

- شکل ۴- ۲۷- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای معیار دقت اطلاعات ۱۰۶
- شکل ۴- ۲۸- اولویت بندی زیرمعیارهای معیار دقت اطلاعات با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE ۱۰۶
- شکل ۴- ۲۹- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای معیار قیمت ۱۰۷
- شکل ۴- ۳۰- وزن زیرمعیارهای معیار قیمت با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE ۱۰۷
- شکل ۴- ۳۱- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای معیار حمل و نقل ۱۰۸
- شکل ۴- ۳۲- وزن زیرمعیارهای معیار حمل و نقل با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE ۱۰۸
- شکل ۴- ۳۳- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای معیار روش های فناوری اطلاعات ۱۰۹
- شکل ۴- ۳۴- اولویت بندی زیرمعیارهای معیار روش های فناوری اطلاعات با استفاده از EXPERT CHOICE ۱۰۹
- شکل ۴- ۳۵- ماتریس مقایسات زوجی زیرمعیارهای بهبود کیفیت ۱۱۰
- شکل ۴- ۳۶- اولویت بندی زیرمعیارهای بهبود کیفیت با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE ۱۱۱
- شکل ۴- ۳۷- وزن ۵۲ زیرمعیار مربوط به شاخص های انتخاب تامین کنندگان چابک ۱۱۲
- شکل ۵- ۱- ماتریس مقایسات زوجی تامین کنندگان شرکت سایپا ۱۲۹
- شکل ۵- ۲- اولویت بندی تامین کنندگان شرکت سایپا با استفاده از نرم افزار EXPERT CHOICE ۱۲۹

چکیده

در دهه اخیر، نحوه تأمین مواد اولیه و انتخاب تأمین‌کنندگان در زنجیره تأمین، چالشی برای بیشتر سازمان‌ها بوده است. از آنجا که عملکرد تأمین‌کنندگان، اثر اساسی بر موفقیت یا شکست زنجیره تأمین دارد، انتخاب تأمین‌کننده، یک وظیفه راهبردی شناخته می‌شود.

شناسایی عوامل مؤثر بر این فرآیند و به خصوص رتبه بندی آنها گام بزرگی در جهت موفقیت این صنعت به شمار می‌آید. به همین منظور در این پایان‌نامه در ابتدا معیارهای سنجش چابکی تأمین‌کنندگان با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و نظر خبرگان استخراج شده است. مهمترین این عوامل شناسایی شده و در ۱۰ شاخص دسته بندی گردید و سپس با استفاده از ابزار پرسشنامه از روش تحلیل سلسله مراتبی و نرم افزار expert choice سطح بندی زیر شاخص‌ها و شاخص‌ها انجام شد، و مشخص گردید شاخص قیمت بالاترین رتبه را کسب کرده است و شاخص حمل و نقل بی اهمیت ترین شاخص از دید خبرگان این تحقیق می باشد. به منظور سنجش پایایی پرسشنامه‌ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که آلفای محاسبه شده موید پایایی مناسب پرسشنامه‌های به کار گرفته شده در این تحقیق می باشد همچنین اعتبار و روایی آن با استفاده از نظر خبرگان تایید گردیده است. از طریق تست فرضیه t-test و آزمون یک میانگین، اثبات فرضیه‌ها انجام شد. پس از آن در پرسشنامه دوم رتبه بندی تأمین‌کنندگان انجام شد و مشخص گردید شرکت بهسازین رتبه اول را در بین تأمین‌کنندگان شرکت سایپا کسب کرده است.

کلمات کلیدی: زنجیره تأمین، تأمین‌کنندگان چابک، تحلیل سلسله مراتبی

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱-۱- مقدمه

با آغاز قرن بیست و یکم چهره جهان تقریباً در همه ابعاد، بویژه از بعد رقابت بازار، ابداعات تکنولوژیکی و تقاضای مشتری تغییر کرده است. بازارهای تولید انبوه هنگامیکه تقاضا و انتظارات مشتریان رو به افزایش و بالا رفتن است، تنها بصورت یک اثر بکار خود ادامه می دهند. این پیشرفتها باعث ایجاد بازنگری کلی در مورد مقدمات تجارت و دید استراتژیک شده است. شرکت ها دریافته اند که چابکی برای حفظ بقا و رقابت پذیریشان اصلی اساسی است؛ همچنین هیچ شرکتی کلیه منابع مورد نیاز برای مواجهه با هر فرصتی را ندارد، لذا برای رسیدن به عرصه رقابت در بازار جهانی شرکت ها باید برای بگریان انداختن عملیات هایشان با تأمین کنندگان و مشتریان در یک ردیف قرار گیرند و برای رسیدن به سطحی از چابکی که ماورای دسترس شرکت های منفرد است، بخوبی با یکدیگر کار کنند، این یکپارچه سازی "زنجیره عرضه چابک" نامیده می شود (ASC)^۱. در زنجیره عرضه چابک، شرکت ها یعنی تأمین کنندگان، طراحان، تولیدکنندگان، سرویس های توزیع و ... از لحاظ قانونی و حقوقی جدا هستند اما از لحاظ عملیاتی به یکدیگر وابسته اند؛ همچنین در زنجیره عرضه چابک، شرکت ها از طریق جریان پیش رونده ای از مواد و جریان پس رونده ای از اطلاعات با یکدیگر پیوند یافته اند. زنجیره تأمین چابک روی ارتقاء انطباق و انعطاف پذیری متمرکز است و توانایی پاسخگویی و واکنش سریع و مؤثر به بازارهای در حال تغییر را دارد. زنجیره تأمین چابک بعنوان الگوی عرضه قرن بیست و یکم مورد حمایت قرار گرفته شده است، و بعنوان یک استراتژی برد برای شرکت هایی که آرزو دارند که رهبران ملی و بین المللی باشند، قلمداد می شود.

با اینحال، در بطن "زنجیره تأمین چابک" انبوه سوالات مهمی راجع به چابکی وجود دارد که باید پاسخ داده شوند؛ اینکه، واقعاً چابکی چه چیزی است و چگونه می توان آن را اندازه گیری کرد؟ چگونه شرکت ها خواهند فهمید که چه زمانی چابک هستند، هنگامیکه هیچ معیار یا شاخص ساده ای در دسترس نیست؟ اگر شرکتی بخواهد که چابکی اش را بهبود دهد، چگونه می تواند موانع اصلی بهبود را تشخیص دهد؟ این مطالعه، در تلاش است تا با تمرکز ویژه روی سنجش چابکی و تشخیص موانع اصلی افزایش چابکی تا حدودی به این سوالات پاسخ دهد.

۲-۱- بیان مساله تحقیق

مدیریت زنجیره تامین موضوع مشهوری در کسب و کار امروزه است. بسیاری از سازمان ها به منظور دستیابی به مزیت‌های رقابتی، فرایندها، فعالیت ها و عملیات مربوط به زنجیره تامین را مدیریت و ترسیم می کنند. این کار از طریق به کارگیری رویکرد سیستمی برای مدیریت جریان اطلاعات، مواد از تامین کننده مواد خام، کارخانه ها و انبارها تا مشتری نهایی صورت می گیرد.

اعضای اصلی در زنجیره تامین شامل تامین کنندگان، تولیدکنندگان، توزیع کنندگان و خرده فروشان است. پیمانکاران قراردادی و تامین کنندگان بخش مهمی از سیستم زنجیره تامین هستند. در نتیجه انتخاب تامین کننده مناسب و محول نمودن برخی از عملیات تولید داخلی تامین کننده بخش مهمی از این زنجیره را تشکیل می دهد. انتخاب تامین کننده چابک و مناسب در زنجیره تامین فاکتور کلیدی به منظور بهبود مزیت های رقابتی در کل زنجیره محسوب می شود.

در جهان صنعتی امروز، رقبا بیش از پیش در تلاش برای به دست آوردن سهم بازار برای خود هستند. همچنین سازمانها در تلاش برای دستیابی به تعالی در تحویل کالای با کیفیت و ارائه محصولاتی با هزینه پایین و در حداقل زمان ممکن به مشتریان و اعتماد به کارایی شان در زنجیره تامین و نیز دنبال حصول مزیت های رقابتی می باشند. در زنجیره تامین، تامین کنندگان به عنوان یک مولفه کلیدی موفقیت عمل می کنند زیرا انتخاب درست تامین کننده می تواند باعث کاهش هزینه، افزایش سود، بهبود در کیفیت و تضمین در تحویل به موقع شود.

در حقیقت هزینه مواد خام و قطعات بخش بزرگی از هزینه کل محصول را تشکیل می دهد. در بسیاری از صنایع این هزینه بیش از ۷۰ درصد هزینه کل را تشکیل می دهد. بنابراین مساله انتخاب تامین کننده مساله ای است که نمی توان به راحتی از آن گذر کرد.

۳-۱- بیان اهمیت انجام تحقیق

- با افزایش اهمیت فعالیت خرید و تدارکات تصمیم‌های خریدمتر شده و از آنجاکه امروزه سازمان‌های بیشتر به تامین کنندگان وابسته شده‌اند، پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم تصمیم‌گیری ضعیف، وخیم‌تر جلوه می کند. (دبوئر و همکاران ۲۰۰۱)
- در بیشتر صنایع، هزینه مواد خام و اجزای تشکیل دهنده محصول، قسمت عمده‌ای از بهای تمام شده محصول را در بر می‌گیرد. (قدسی پور و همکاران، ۱۹۹۸). در این شرایط، بخش تدارکات می‌تواند نقشی کلیدی در کارایی و اثربخشی سازمان ایفا کند و تاثیر مستقیم روی کاهش هزینه‌ها، سودآوری و انعطاف پذیری شرکت داشته باشد. (قدسی پور و همکاران ۲۰۰۱)
- اخیراً با حضور مفهوم مدیریت زنجیره تامین بیشتر محققان دانشمندان و مدیران پی برده‌اند که انتخاب تامین کننده مناسب و مدیریت آن وسیله‌ای است که از آن می‌توان برای افزایش رقابت پذیری زنجیره تامین استفاده نمود. (لیو همکاران ۲۰۰۱)

- محیط پیرامون سازمان‌ها به سرعت در حال تغییر است که از جمله این تغییرات نوع تقاضا و نیازهای مشتریان است. محدودیت مهم دیگری که سازمان‌ها را در تنگنای قراردادهاست، کمیابی و محدودیت منابع و امکانات است. یکی از راه‌های کاهش این مشکلات استفاده مناسب از تامین‌کنندگان چابک و منابع بیرونی است.

۱-۴- اهداف تحقیق

هدف اصلی: رتبه‌بندی تامین‌کنندگان شرکت سایپا
اهداف فرعی:

- بررسی و تعیین شاخص‌های انتخاب تامین‌کنندگان چابک در شرکت سایپا
- سطح بندی (اولویت بندی) شاخص‌های انتخاب تامین‌کنندگان چابک در شرکت سایپا

۱-۵- سوال‌های تحقیق

سوال اصلی: رتبه هر یک از تامین‌کنندگان شرکت سایپا چگونه است؟

سوال‌های فرعی:

- شاخص‌های انتخاب تامین‌کنندگان چابک در شرکت سایپا کدام می‌باشد؟
- اولویت شاخص‌های انتخاب تامین‌کنندگان چابک در شرکت سایپا چگونه می‌باشد

۱-۶- فرضیات تحقیق

- ۱- میان انعطاف پذیری و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- میان رضایتمندی مشتری و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- میان کاهش زمان تأخیر و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۴- میان کاهش هزینه و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۵- میان سرعت تحویل و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۶- میان دقت اطلاعات و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۷- میان قیمت و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۸- میان حمل و نقل و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۹- میان روش‌های فناوری اطلاعات و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱۰- میان بهبود کیفیت و انتخاب تامین‌کننده چابک رابطه معناداری وجود دارد.

۷-۱- تعریف مفاهیم و اصطلاحات

مدیریت زنجیره تامین

عبارتست از فرآیند برنامه ریزی، اجرا و کنترل عملیات مرتبط با زنجیره تامین در بهینه‌ترین حالت ممکن. مدیریت زنجیره تامین دربرگیرنده تمامی جابجایی‌ها و ذخیره مواد اولیه، موجودی در حین کار و محصول تمام شده از نقطه شروع اولیه تا نقطه پایان مصرف می‌باشد.

چابکی

چابکی یا سریع بودن سازمان به معنای حداکثر انعطاف پذیری است، به طوری که نه تنها به تغییرات در محصول، بازار و نیاز مشتریان پاسخ دهد، بلکه فرصتهایی را فراهم آورد که بتواند در میان رقبا به عنوان سازمان برتر شناخته شود. در حقیقت منشا چابکی به سیستم‌های تولید منعطف (FMS) باز می‌گردد.

محققان تعاریف مختلفی از چابکی ارائه داده‌اند که در اینجا به چند تعریف اشاره می‌شود:

- ✓ اگر و همکاری در سال (۲۰۰۶) چابکی را توانایی یک سازمان در ارائه پاسخ سریع به تغییرات تقاضا چه از نظر حجم چه از نظر تنوع تعریف کردند.
- ✓ چابکی به معنای استفاده از دانش و همکاری مجازی در بازار است تا از فرصت‌های سود آور در بازار متغیر بهره‌بردار شود (جونز و همکاریانش ۲۰۰۰)

۸-۱- قلمرو تحقیق

قلمرو این تحقیق از لحاظ زمانی، مکانی و موضوعی به قرار ذیل می‌باشد:

- قلمرو تحقیق از لحاظ زمانی محدود به سال ۱۳۹۲ می‌باشد.
- قلمرو تحقیق از لحاظ مکانی معطوف به شرکت سایپا می‌باشد.
- قلمرو تحقیق از لحاظ موضوعی با توجه به هدف و مطالب بیان شده سطح بندي شاخص‌های انتخاب تامین کنندگان و رتبه‌بندی تامین کنندگان شرکت سایپا می‌باشد.

۹-۱- محدودیت‌های تحقیق

به طور کلی برخی از محدودیت‌های تحقیق را می‌توان در موارد ذیل عنوان نمود:

- موضوع رتبه‌بندی تامین کنندگان در واحد مورد مطالعه و واحدهای مشابه علاوه بر معیارها و فاکتورهای مدون و یا ضمنی علمی دارای ویژگی‌های خاصی نیز می‌باشد که بعضاً بر اساس ساختارهای علمی و سیستماتیک قابل تبیین و ردیابی نمی‌باشد. بررسی این عوامل (به طور مثال انتخاب‌های همراه با رانت) از جمله مواردی بوده که این تحقیق بواسطه ماهیت پیچیده و مبهم آن‌ها به آن‌ها نپرداخته است.
- تعداد افراد متخصصی که در واحد مورد مطالعه (شرکت سایپا) دارای تخصص و خبرگی لازم جهت پاسخگویی به سوالات رتبه دهی شاخص‌ها و تامین کنندگان بوده‌اند

محدود بوده است. از این جهت تلاش گردیده تا نظرات کلیه متخصصان مربوطه که اشراف جامعی در ارتباط با موضوع تحقیق داشته‌اند دریافت گردد.

- پرداختن به موضوعی که یکی از استراتژیک‌ترین حوزه‌های فعالیت شرکت‌های تولیدی (بخصوص خودرو سازان) می‌باشد محدودیت‌های خاص خود را به همراه داشته است؛ بیان نظرات واقعی متخصصان که می‌تواند منجر به انتخاب تامین‌کننده‌ای که زمره نظرات مدیریتی نبوده یکی از ملاحظات پاسخگویی می‌توانسته باشد که با نحوه تعامل صورت پذیرفته و حفظ محرمانگی اطلاعات تلاش گردیده این محدودیت کنترل گردد.

۱-۱۰-۱ - سازمان‌دهی تحقیق

این تحقیق در پنج فصل تنظیم گردیده است:

در فصل اول ضمن ارائه توضیحاتی ابتدایی تلاش گردیده موضوع تحقیق، اهمیت و ضرورت، اهداف و سوالات، مفاهیم و تعاریف اصلی، کلیات روش تحقیق و قلمرو و محدودیت‌های تحقیق تبیین گردیده است.

در فصل دوم با ارائه مطالبی شامل ادبیات، مبانی نظری و پیشینه نظری پژوهش، تلاش گردیده تا کلیه ابعاد و موضوعات مرتبط با پژوهش تبیین و شفاف گردد. لازم به ذکر است این فصل با ارائه تعاریف و مفاهیم اصلی مرتبط با پژوهش آغاز شده و با ذکر اهمیت و تبیین جایگاه آن ادامه یافته و سپس چارچوب‌ها، مدل‌ها و روش‌های مرتبط با موضوع تحقیق ارائه شده است.

در فصل سوم به روش‌شناسی تحقیق پرداخته شده که شامل روش تحقیق، جامعه آماری، روش‌های گردآوری داده‌ها، روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌باشد.

فصل چهارم به ارائه و تجزیه و تحلیل داده‌های کسب شده در فرآیند پژوهش می‌پردازد. در نهایت در فصل پنجم پس از ارائه نتایج پژوهش در خصوص موضوع پژوهش بحث و بررسی شده است و همچنین پیشنهادات آتی بیان گردیده است.

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه پژوهش